

que li pertoca des que entrà a formar part de les classes altes de la nostra cultura.

Un reguitzell de tractats clàssics de cuina adquirits pels comtes o per Miquel Mateu il·lustren una part de la història gastronòmica espanyola i francesa.

La cultura del vi tampoc no hi podia faltar. La tradició vitivinícola de la zona i del castell ja es remunta al temps en què els monjos carmelites vivien en el convent del Carme. Els comtes seguiren amb aquest interès i més endavant Miquel Mateu inicià l'empresa que posteriorment va esdevenir Caves de l'Empordà i Caves Castell de Peralada. Amb l'ampli repertori d'etiquetes antigues i modernes, dels diferents vins i espumosos de Caves, tenim una finestra oberta a l'evolució del disseny gràfic.

La secció documental mostra els manuscrits que inclouen apartats gastronòmics. Hi trobem, entre d'altres, el volum sobre despeses *El llibre del Gasto, del convent del Carme, del segle XVIII*; el manuscrit de fra Sever d'Olot *Llibre de l'art de quymar*, escrit l'any 1787; una provisió de queviures escrita de la mà de Felip IV, o el *Recull de documents de la família Domènech*, on s'explica com una partera, en acabar de parir, es va prendre una presa de xocolata perquè tenia mal de ventre i «apoch rato que la hagué presa comensa de augmentarli un desasocio que no pará fins a privarli la vida».

Clou l'itinerari l'expositor dedicat a les mostres gastronòmiques de Peralada, que tenen lloc cada 12 d'octubre des de 1992 i de les quals ja se n'han editat quatre reculls. Ho acompanyen els atuells de la cuina del castell.

Si la nostra visita coincideix amb alguna celebració pot ser, fins i tot, que les flaires s'uneixin al plaer de la mirada i ens disposin a emprendre un bon àpat.

Inés Padrosa Gorgot

Trenta dies de gravat

Diverses exposicions de gravats sota el títol genèric de *Prova d'artista*. Sala Oberta i sala 14 del Museu Comarcal de la Garrotxa, sala La Carbonera i sala d'exposicions del Centre Catòlic d'Olot. Novembre i desembre del 2000.

La ciutat d'Olot ha tingut al llarg de la seva història bons pintors i escultors prou coneguts per tots. Però la tradició artística olotina arrenca de molt abans, i un dels àmbits on se n'ha d'anar a buscar l'origen és la indústria de les indianes o estampat sobre teixits, gràcies a la qual s'aplegava molta mà d'obra en indústries repartides per la comarca i que va ser el pretext per fundar a Olot, l'any 1783, l'Escola de Dibuix, que tenia com a finalitat primordial formar bons artesans per a aquesta i altres professions. A final del segle XVIII i en els primers decennis del segle següent hi va haver molt bons gravadors que van estampar magnífics dibuixos, de vegades amb formes rectilínies, d'altres amb profusió de corbes, i van sortir dels tallers locals unes teles molt apreciades. Durant el primer quart del segle XIX quasi es varen deixar de fabricar indianes, i sobretot a partir de la segona meitat es van fomentar altres pràctiques artístiques.

L'Empordà de Saint-Exupéry

En el món descoordinat de la cultura gironina passen, a vegades, coses estranyes com aquesta. A la Casa de Cultura, l'Aliança Francesa i els professors de francès van presentar els vint-i-tres plafons originals de l'exposició sobre l'autor d'*El petit príncep* produïda per la Fundació d'Antoine de Saint-Exupéry i Editions Gallimard, i exactament en els mateixos dies, la Caixa de Girona exhibia a la Fontana d'Or una exposició pràcticament idèntica, amb els vint-i-tres plafons traduïts al català. La commemoració del centenari de l'escriptor va esdevenir, així, absurdament duplicada. A la Casa de Cultura, la mostra va anar acompanyada de conferències de Jordi Dalmau i Anna M. Velaz. A la Fontana, es van fer visites guiades amb escenificacions per a escolars i es va editar un catàleg amb un text de J. Víctor Gay, l'únic intent que s'ha fet fins ara de resseguir el lleu rastre de Saint-Exupéry per terres gironines.

El pilot va venir a Catalunya com a corresponsal de guerra l'agost del 1936. Amb prou feines si es notaven, des de l'aire, les ferides de la contesa. En sobrevolar Figueres, va veure com brillava, a ple sol, l'església cremada de Sant Pere, i va escriure: «Aquesta ciutat s'assembla a qualsevol altra, assegurada al cor dels camins que fan ventall com un insecte al centre del seu parany de seda. Com les altres ciutats, aquesta es nodreix dels fruits de la plana que hi puguen, tot al llarg de camins blancs, i no veig altra cosa que la imatge d'aquesta lenta digestió que, a cop de segles, ha marcat el terreny, ha empès els boscos, ha dividit els camps i ha estès aquests canals nutricius».

A les innombrables descripcions literàries de la plana empordanesa caldrà afegir-hi aquesta panoràmica a vista d'ocell, pròpia de qui va dedicar tota la vida a escrutar des del cel l'autèntica *Terra dels homes*.

Narcís-Jordi Aragó

Però en temps més recent hi ha hagut altra vegada bons gravadors, tècnica que el mestre Xavier Nogués va ensenyar durant la seva estada a la ciutat com a professor de la matèria a l'Escola Superior de Paisatge, un centre instaurat per la Generalitat republicana que malauradament va tenir una vida efímera. Tot i això, els ensenyaments del mestre varen ser aprofitats i un bon nombre de gravadors han tingut la ciutat com a marc de creativitat. Aprofitant, doncs, la tradició olotina en l'obra gràfica, la centenària societat local Centre Catòlic va

instaurar l'any 1996 el concurs internacional de gravat El Caliu, amb l'objectiu de divulgar-ne la tècnica. La iniciativa ha tingut un bon ressò, com ho han demostrat les mostres realitzades. En la d'enguany s'exposava una escollida selecció de les 218 obres rebudes de diversos països. Tot plegat insinua la consolidació del concurs —que ha arribat a la seva cinquena edició—, tant en el nostre país com fora de les nostres fronteres. El Caliu s'ha fet coincidir amb una sèrie d'actes entorn del gravat, com el que premiarà anualment la trajectòria d'un gravador, amb la

col·laboració de la Fundació Xavier Nogués, que enguany ha estat per a Joan Barbarà (1927), artista d'una llarga trajectòria i excel·lent professional, com es va poder veure en l'exposició a la sala Oberta. Paral·lelament, la sala La Carbonera va exposar l'obra de Jaume Pla (1914-1995), considerat un dels millors gravadors del segle en el nostre país. I encara es van poder visitar dues mostres més: l'una d'ex-libris, amb part dels gravats presentats a la convocatòria *Ex-libris per al segle XXI*, que aplegava una àmplia representació d'artistes d'arreu del món; l'altra, una selecció de gravats del fons del Museu Comarcal de la Garrotxa, on es presentava amb imatges el procés d'estampació, una activitat poc coneguda i que aquest tipus d'exposicions ajuden a divulgar.

Joan Sala

Quatre províncies

Tant de temps de parlar de la Catalunya comarcal i d'oposar-la a la Catalunya de les províncies hauria hagut de servir per saber una mica millor quantes regions voldríem. Però, sobre aquest tema, en aquest país tot ha estat sempre o provincial i imposat, per entendre'ns, de lluny, o, més aviat, utòpic i provisional; amb propostes d'aquelles que, si semblava que agradaven, era perquè no hi havia gaire ningú que acabés de veure-les possibles. De les dinou vegueries en què es va dividir en un moment o altre el Principat dels temps medievals, vam passar als dotze corregiments de Felip V, als quatre departaments del mariscal Augereau i, d'ençà de 1833, després de diferents propostes i experiments, a les quatre províncies que han perdurat fins als nostres dies. I és no sé si curiós, trist o allisonador constatar com, tot i que no ha acabat d'agradar mai a gaire ningú, aquesta divisió provincial ha estat força més sòlida que la de molts municipis, moltes comarques i, per descomptat, que les vegueries. De les vegueries, n'ha canviat fins i tot el nom. Per dir-ho de pressa i sense voler matisar: de les nou regions en què, seguint una ponència encapçalada per Pau Vila, la Generalitat va dividir l'any 1936 el país, vam passar a les vuit que apareixen a la GEC, i a les sis —o, si comptem la del Pirineu, set— de què parlen avui els geògrafs, els diaris i també els polítics. Tard o d'hora, seran una realitat. Ho hem d'esperar. El problema és que sembla que ben pocs dels gironins d'aquesta gran Girona que mor als Pirineus, a les Guilleries o al mar posem mai en dubte on acaba de veritat la Selva. I això encara que acabar una regió o una comarca, com van fer aquells que es van inventar la província, amb un riu com la Tordera no hauria de convèncer a ningú. Als d'aquí, segur que no: tots sabem que el Montsià, per exemple, és a l'altra banda de l'Ebre. No ho van creure, ben pensat, cap dels homes de la nostra Església, però, en canvi, sembla que a nosaltres ja ens va bé. Què és el que ho fa? Una mentalitat provinciana que no ens agrada dir que tenim? Un conformisme mal dissimulat? O la inconfessada convicció que aquest país l'acaben sempre ordenant uns altres?

Xavier Cortadellas

Els primers pobladors de Catalunya

Entre el 22 de novembre de 2000 i el 7 de gener d'enguany s'ha pogut veure l'exposició *Humans! Els primers pobladors de Catalunya*, instal·lada a la Sala Girona de la Fundació «la Caixa».

Es tracta d'un muntatge itinerant, realitzat per investigadors de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, en què se'ns ofereix una visió dels primers pobladors del que avui dia constitueix el territori català. Aquesta mostra ha estat construïda a partir de les evidències arqueològiques i paleontològiques recuperades fins